

Методичне об'єднання бібліотек
закладів вищої освіти м. Вінниці

Наукова бібліотека
Вінницького національного медичного
університету ім. М. І. Пирогова

Бібліотечні компетентності в умовах нових викликів

науково-практична конференція

**ЗБІРНИК
МАТЕРІАЛІВ**

5 жовтня 2022 р.

**Методичне об'єднання бібліотек
закладів вищої освіти м. Вінниці**

**Наукова бібліотека Вінницького національного
медичного університету ім. М. І. Пирогова**

Бібліотечні компетентності в умовах нових викликів

**Матеріали
науково-практичної конференції**

5 жовтня 2022 року, м. Вінниця

Вінниця, 2022

УДК 021.64:027.7](477.44-21)(06)
Б 59

Укладач Мельник М. І., заступниця директорки бібліотеки
Відповідальна за випуск Кравчук Н. М., директорка бібліотеки

Б 59 Бібліотечні компетентності в умовах нових викликів : матеріали наук.-практ. конф., 5 жовт. 2022 р., Вінниця / Метод. об-ня б-к ЗВО м. Вінниці, Наук. б-ка ВНМУ ім. М. І. Пирогова ; уклад. М. І. Мельник ; відп. за вип. Н. М. Кравчук. – Вінниця, 2022. – 60 с.

Збірник матеріалів містить доповіді фахівців бібліотек закладів вищої освіти м. Вінниці, оприлюднені на науково-практичній конференції «Бібліотечні компетентності в умовах нових викликів», яка відбулася 5 жовтня 2022 р.

Видання адресовано працівникам бібліотек різних типів і форм власності.

Матеріали відтворено зі збереженням змісту, стилю та орфографії оригіналів, наданих авторами. Автори опублікованих статей несуть повну відповідальність за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел та посилання на них.

УДК 021.64:027.7](477.44-21)(06)

ЗМІСТ

Організація роботи наукової бібліотеки Донецького національного університету імені Василя Стуса у реаліях російсько-української війни

Мищан Тетяна Іванівна.....4

Згуртуємось задля Перемоги! (досвід роботи бібліотеки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського під час війни)

Воробйова Любов Миколаївна.....8

Робота бібліотеки ВТЕІ КНТЕУ в умовах воєнного стану

Прутська Наталія Олексіївна.....17

Бібліотека і війна: тримаємо стрій (з досвіду науково-технічної бібліотеки Вінницького національного технічного університету)

Притуляк Тетяна Євгенівна.....23

Трансформація роботи Наукової бібліотеки Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка з інформаційного забезпечення новітнього процесу в умовах нових викликів

Макарова Ганна Григорівна34

Події, що змінили наше життя (5 років шляху наукової бібліотеки ВНМУ ім. М. І. Пирогова)

Кравчук Неліна Миколаївна.....41

Віршування як ресурс відновлення емоційної рівноваги

Шкира Ольга Іванівна.....52

**ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ
ДОНЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
У РЕАЛІЯХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ**

Т. І. Міщан

директорка наукової бібліотеки

Донецького національного університету імені Василя Стуса

В це неможливо було повірити переважній більшості українців раніше, але вже понад півроку у нашій країні триває повномасштабна війна з росією. Північні, південні та східні території нашої держави і до цього часу палають у вогні від рук російських окупантів.

Після одразу пережитого шоку та спектру всіх негативних емоцій, українці почали гуртуватися навколо прийняття та реалізації конкретних рішень і дій, щоб бути максимально корисними рідній країні, надавати допомогу постраждалим від війни та нашим захисникам – Збройним Силам України.

Перш за все необхідно було згуртувати колектив, знати про життєві обставини та психологічний стан людей в умовах нової страшної реальності. Одразу ж у нещодавно створеній бібліотечній групі у вайбері, а з деким у телефонному режимі, налагодили щоденну комунікацію із усіма колегами щодо особистого життя, місця їх перебування та самопочуття кожного.

Більш активні бібліотечні працівники – користувачі інтернету з перших днів включилися в інформаційний супротив, публікуючи патріотичні коментарі та світлини під постами телеграм каналів, в особистих повідомленнях та доносили світові правду про ті жахіття, які чинять російські агресори на рідній українській землі, в наших українських містах і селах.

У цей надзвичайно важкий період постало питання щодо організації роботи наукової бібліотеки у дистанційному режимі.

Основна комунікація з керівництвом Університету, науковцями, здобувачами вищої освіти та колегами здійснювалася за допомогою корпоративної пошти. Ми продовжували у онлайн-режимі інформувати користувачів про можливість доступу до віддалених інформаційних ресурсів як міжнародних наукометричних баз даних так і університетської бібліотеки, активно працювати над наповненням власних інформаційних ресурсів, а також, надавати інформаційно-бібліографічні послуги користувачам.

Станом на 01.09.2022 р. до бази даних електронного каталогу НБ введено понад 2 600 бібліографічних записів. Розміщено в інформаційно-аналітичній базі наукових праць ДонНУ імені Василя Стуса (<https://rang.donnu.edu.ua/>) 400 та у репозитарії (<http://r.donnu.edu.ua>) понад 500 електронних версій публікацій науково-педагогічних працівників Університету.

Підготовлено 4 бібліографічних покажчики: «[Донецький національний університет імені Василя Стуса в інформаційному просторі 2022 року](#)» (I-е півріччя), «Сучасна вища школа: виклики, реалії та перспективи» (I-е півріччя 2022 р.), «Тетяна Вікторівна Орехова» (до 50-річчя з дня народження професора кафедри міжнародних економічних відносин, декана економічного факультету ДонНУ імені Василя Стуса), «Микола Анатолійович Польовий» (до 50-річчя з дня народження доктора політичних наук, професора кафедри політології та державного управління ДонНУ імені Василя Стуса), 3 віртуальних бюлетені надходжень нових видань. Присвоєно 90 індексів УДК та авторських знаків публікаціям науковців та здобувачів вищої освіти Університету.

У рамках започаткованої тематичної онлайн-рубрики «Війна на полиці» та рубрики «Бібліотекар радить прочитати» презентовано 13 друкованих видань, прочитання яких, на нашу думку, є надзвичайно пізнавальним та актуальним для українців в умовах воєнного сьогодення.

Під хештегом *#СтусівськийПроВійну* активно долучилися до університетського флешмобу - щоденного аналітичного огляду подій повномасштабного вторгнення росії в Україну, який триватиме до закінчення російсько-української війни.

Ці та інші новинні події, відео з місць воєнних дій, патріотична поетична та пісенна творчість, що підтримують кожного в цей непростий час, правдива та важлива інформація у воєнних реаліях, зокрема: практичні рекомендації з питань подолання стресу, психологічні поради батькам при спілкуванні із дітьми, позитивний вплив бібліотерапії, інформація про основні події у культурному, літературному та бібліотечному житті країни постійно викладалися на новоствореній сторінці

<https://www.facebook.com/LibraryDonNU>) та у групі (<https://www.facebook.com/groups/900024150100474>) наукової бібліотеки соціальної мережі Facebook, у Twitteri (<https://twitter.com/libdonnu>)

та на нашому сайті (<http://library.donnu.edu.ua/>).

Поряд з тим, працівники наукової бібліотеки не стояли осторонь основних подій у житті країни: долучалися активно до підписання онлайн-петиції до НАТО про закриття повітряного простору над Україною, купували за власні кошти набори продуктів, предметів першої необхідності для внутрішньо переміщених осіб та воїнів ЗСУ, у тому числі і членів своїх родин, передавали набори розважальних настільних ігор (шахи, шашки, доміно, лото), художню літературу та власноруч написані творчі роботи для обласного реабілітаційного центру воїнів-захисників, надавали психологічну допомогу людям поважного віку, як рідним, так і сусідам, прихисток декільком внутрішньо переміщеним родинам з Харкова та плели захисні маскувальні сітки для блокпостів і військової техніки ЗСУ.

З початку квітня всі працівники повернулися до роботи на місцях. Одразу ж було активізовано роботу щодо збереження бібліотечного фонду: продовжено інвентаризацію книжкового фонду у книгосховищі, продовжено онлайн-комунікацію із користувачами щодо віддаленого доступу до

інформаційних ресурсів і сервісів бібліотеки Університету, ліквідації читацької заборгованості, підписання обхідних листів випускникам, взято участь у опитуванні науково-методичного відділу бібліотек ЗВО щодо актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією РФ проти України, проведено відповідний аналіз стану книжкового фонду бібліотеки.

До знаменних і пам'ятних дат, державних свят бібліотечні працівники оформили низку тематичних книжкових виставок і переглядів літератури (*до Дня Європи в Україні, Дня Конституції України, Дня незалежності України, Дня знань*), підготували віртуальний хронограф «Великий терор: у вирі народної трагедії» (*до Дня пам'яті жертв політичних репресій*), віртуальну годину історичної пам'яті «18 травня ми всі – кримські татари!» (*до річниці депортації кримських татар*), тематичний лонгрід «А я їду по світу в вишиванці» (*до Всесвітнього дня української вишиванки*), онлайн-презентації: тематичного збірника історичних документів і матеріалів «Україна в Другій світовій війні» (*до Дня пам'яті і примирення та шанування жертв Другої світової війни в Україні*) та збірника вибраних творів Василя Стуса «Мені здалося, я живу завжди...» (*у рамках круглого столу «Василь Стус: територія свободи»*), відеопривітання до Дня незалежності України та Дня знань.

З метою підвищення фахового рівня упродовж поточного року бібліотечні працівники брали участь у низці вебінарів міжнародних компаній Clarivate, Elsevier, ORCID та у черговому занятті IV Бібліотечної школи медійної грамотності, організованому методичним об'єднанням ЗВО нашого міста.

Ми завжди готові бути інформаційно корисними своїм читачам у процесі їх науково-освітньої діяльності!

**ЗГУРТОВУЄМОСЬ ЗАДЛЯ ПЕРЕМОГИ!
(досвід роботи бібліотеки ВДПУ імені Михайла
Коцюбинського під час війни)**

Л. М. Воробйова

заступниця директорки бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

У статті відображено інноваційні форми діяльності бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Висвітлено досвід роботи книгозбірні з дистанційного обслуговування користувачів та волонтерську роботу працівників бібліотеки під час війни.

Ключові слова: *дистанційна робота, сайт бібліотеки, Інтернет-проекти, волонтерська допомога, бібліотека Вінницького педуніверситету.*

Під час війни саме згуртованість, об'єднаність та стійкість українського народу є вагомим внеском у перемогу над ворогом. Сьогодні кожен з нас на своєму фронті часткою своєї праці наближає цей день. Ми, бібліотекарі, тримаємо інформаційний фронт.

Уся країна об'єдналася для боротьби з рашизмом, а бібліотеки сьогодні не лише забезпечують мешканців громади і переселенців достовірною інформацією, обслуговують користувачів, проводять культурно-просвітницькі заходи, а й перетворилися на волонтерські центри допомоги Збройним Силам України і внутрішньо переміщеним особам.

Війна в Україні перекреслила багато наших планів. Та бібліотеки не припинили свою діяльність, а згуртувались та мобілізували всі наявні ресурси задля надання інформаційної, волонтерської, соціальної та психологічної підтримки тим, хто цього потребує. «... освітянські бібліотеки широко застосовують інформаційно-комунікаційні технології і

докладають певних зусиль для забезпечення користувачам вільного та оперативного доступу до ресурсів» [5, с.39].

Ще у перший день війни бібліотека педуніверситету прийняла у своїх стінах студентів, які разом з речами виселилися з гуртожитків та чекали батьків. Щоб відволікти і їх, і себе від важких думок, бібліотекарі спілкувалися з молодими людьми, запропонували почитати літературу, випити чашку гарячого чаю.

Надалі бібліотека припинила працювати, працівників бібліотеки, за наказом ректорату, було відправлено у простій, який триває і зараз.

Та вже маючи досвід роботи у віддаленому режимі під час Covid-19, коли було докладено максимум зусиль для організації повноцінної роботи в умовах карантинних обмежень та дистанційного навчання студентів, бібліотека ВДПУ імені Михайла Коцюбинського продовжила надавати послуги та консультації користувачам і у період дії воєнного стану.

За словами науковця В. С. Білоус: «...впровадження інноваційних технологій дало можливість працювати бібліотеці у дистанційному режимі, що стало надзвичайно важливим під час тимчасових незручностей, надзвичайних ситуацій (неодноразове замінування установи, сезонні карантини) [3, с. 32].

Бібліотека педуніверситету сформувала масив інтернет-ресурсів різноманітної направленості, об'єднаних єдиним вікном доступу до них через вебсайт бібліотеки.

Сайт бібліотеки надає доступ до всіх інтернет-ресурсів бібліотеки. З метою посилення ефективності дистанційного обслуговування систематично проводиться інформаційне оновлення та редакція його сторінок, масштабна перевірка посилань інтернет-навігатора на коректність відкриття.

З початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну працівники відділу ІТ провели редакцію сайту бібліотеки та видалили посилання на джерела з російськомовним контентом.

Користувачі можуть віддалено працювати з:

- Електронним каталогом (пошук за ключовими словами, автором, назвою, роком видання, комбінування пошуків);

- Інституційним репозитарієм (електронним повнотекстовим архівом наукового доробку університету);

- віртуальною довідковою службою бібліотеки, а також з іншими ресурсами та платформами, до яких ми маємо доступ.

Функціонують інтернет-проекти бібліотеки:

- електронний «Повнотекстовий архів» видань бібліотеки, що зокрема включає «Цифрову колекцію видань цінного та рідкісного фонду»;

- біографічний – «Життя пов'язане з Поділлям»;

- інформаційно-бібліографічний – «Вінниччина в БД ЕК бібліотеки»;

- веббіографічний – «Вінниччина в інтернеті»;

- соціальний – «Бібліотека без меж: інклюзивна бібліотека».

На сайті бібліотеки є доступ до «Літературної вітальні», яка складається з віртуальних мультимедійних полиць творчості українських та зарубіжних письменників. Вітальня включає ресурс «Аудіополиця: інклюзивна освіта», створений на базі аудіо-колекції фондів медіатеки.

Продовжується робота з інтернет-проектом «Наукометричні портрети вчених університету», який включає інформацію про присутність в Google-академії, Web of Science (WOS), в т. ч. актуальний список профілів науковців в Scopus, «Бібліометриці української науки» та «...є джерелом забезпечення вільного доступу до публікацій наукових працівників університету» [2, с. 62]. Дані ресурсу постійно доповнюються та оновлюються. Після приєднання Publons до Web of Science було відредаговано 400 записів науковців університету. До сторінки проекту відбулось понад 8700 звернень.

Структуру розділу «Сайти для науковців» вдосконалено та обладнано меню навігації: науково-технічні та навчальні електронні бібліотеки; бібліотеки наукової та академічної

інформації; наукометрія; Інституційний репозитарій; спеціальні архіви дисертацій та авторефератів; інтелектуальна власність; портали наукової періодики; перевірка на плагіат [1, с. 4].

Працівники відділу ІТ проводять перевірку на плагіат магістерських робіт студентів, а також статей викладачів університету програмою UNICHECK. Для передачі повідомлень використовується електронна пошта бібліотеки.

З першого дня війни по теперішній час продовжується дистанційне надання індексу УДК на наукові публікації викладачів та студентів ВДПУ в особливому ненормованому режимі. За лютий-вересень 2022 року було надано більше 600 індексів на дисертації, монографії, навчальні посібники, програми, методичні рекомендації, статті на українській та іноземних мовах. Визначено 93 авторських знаки та виконано 87 довідок бібліографічного, інформаційного та довідкового характеру.

Бібліотека педуніверситету використовує популярну соціальну мережу «Фейсбук» як ще одне вікно у віртуальний світ. На сторінці бібліотеки розміщуються інформаційні повідомлення та короткі пости до знаменних дат, презентації та реклама ресурсів книгозбірні, відео та фотоматеріали.

3 травня 2022 року розпочався прийом літератури та підписання обхідних листків студентам-випускникам. Робоче місце бібліотекаря було організоване у холі одного з гуртожитків університету, а прийнята література складалася у виділеній кімнаті. Було підписано більше 900 обхідних листів та, по можливості, вилучено читацькі квитки у випускників 4 курсу. Студенти молодших курсів здають книги з тих предметів, які вже не будуть вивчати. Всього за період з травня по вересень прийнято близько 5000 примірників книг, які дотепер знаходиться у виділеній кімнаті гуртожитку, оскільки до приміщень бібліотеки ми не маємо доступу.

Влітку бібліотекаря, згуртовані директором бібліотеки, взяли участь у благоустрої вузівського укриття, зокрема білили стіни.

З початку навчального року працівники бібліотеки Вінницького педуніверситету активно долучаються до

конференцій з педагогічної практики студентів, розповідають про електронні ресурси, бібліотечні сервіси та можливості дистанційної роботи.

У рамках вивчення дисципліни «Основи науково-педагогічних досліджень» відбулась онлайн-зустріч студентів з директором бібліотеки Білоус В. С., яка розповіла про електронні ресурси бібліотеки та інформаційно-бібліографічні послуги, які пропонують працівники університетської бібліотеки дистанційно. Не залишились поза увагою і питання академічної доброчесності.

Частково проходить процес комплектування фонду. Поповнення відбувалось лише за рахунок подарованої літератури та книг, переданих по книгообміну Національною бібліотекою України імені Вернадського. На жаль, реєстрація та наукове опрацювання нових надходжень буде здійснюватися пізніше.

Співробітники бібліотеки глибоко вивчали питання вилучення радянських та російських книг, якими переповнені українські книгозбірні. Ознайомились з [рекомендаціями щодо актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації проти України](#), розробленими Міністерством культури та інформаційної політики України спільно з консультативно-дорадчим органом – Радою з питань розвитку бібліотечної справи. Та, оскільки, на сьогодні ми не маємо прямого доступу до фондів бібліотеки, то поки що не можемо фізично розпочати вилучення літератури.

В умовах воєнного стану працівники бібліотеки продовжують підвищувати професійний рівень, брати участь у науково-практичних інтернет-конференціях та семінарах, адже «...створювати інноваційну модель університетської бібліотеки повинен новий тип бібліотечно-інформаційного фахівця – освіченої, творчої, товариської, креативної особистості, сконцентрованої на потребах користувача» [4, с. 22].

Директор бібліотеки Білоус В. С. та завідувачка відділу комплектування та наукової обробки документів Стопа І. О. у дистанційному форматі в рамках підвищення кваліфікації працівників бібліотек провели для слухачів Вінницького

обласного навчально-методичного центру галузі культури, мистецтв та туризму лекції-презентації, на яких ознайомили працівники бібліотек області з досвідом роботи університетської книгозбірні. Зокрема, розповіли про комплектування фонду бібліотеки Вінницького педуніверситету, про сучасні реалії та перспективи. Особливу увагу у виступах акцентовано на створення електронних ресурсів та впровадження інноваційних технологій у бібліотеці, специфіку та важливість дистанційної роботи університетської бібліотеки в умовах різних викликів.

На основі зібраних матеріалів було сформовано статті для одного з фахових бібліотечних видань.

Для підвищення кваліфікації працівники бібліотеки займаються самоосвітою за допомогою дистанційних та інтерактивних форм навчання, навчальних програм.

Бібліотекарі долучалися до дистанційних вебінарів, тренінгів та курсів в онлайн-форматі та отримали сертифікати.

17 та 31 травня 2022 р в рамках діяльності методичного об'єднання бібліотек ЗВО м. Вінниця працівники бібліотеки відвідали практичні заняття Четвертої бібліотечної Школи медійної грамотності.

Працівники інформаційно-бібліографічного відділу у квітні 2022 року дистанційно підвищили кваліфікацію у ВОНМЦ галузі культури, мистецтв та туризму. Мають відповідні сертифікати.

З перших днів війни та оголошеного в Україні воєнного стану бібліотека Вінницького педуніверситету визначила одним із своїх завдань волонтерську допомогу Збройним силам України, Територіальній обороні та переселенцям. Працівники бібліотеки активно виявили свою громадянську та людську позицію:

збирали продукти харчування, ліки, теплі речі, подушки та ковдри для потреб Територіальної оборони;

організували збір гуманітарної допомоги у дворі своєї багатоповерхівки та доставили у волонтерський пункт збору продукти харчування, медикаменти, засоби гігієни та одяг для переселенців;

виготовляли «коктейлі Молотова»;
приносили до місцевих шпиталів постільну білизну, одяг та книги для поранених військових;

надавали фінансову та гуманітарну допомогу внутрішньо переміщеним особам – сім'ям, які переїхали з території воєнних дій;

ліпили вареники та готували їду для бійців ЗСУ, Територіальної оборони та переселенців;

приносили з дому банки та кришки для виготовлення тушонки для військових.

На початку повномасштабного вторгнення ворога в Україну головний бібліотекар брала активну участь в організації Територіальної оборони в одному з приміських сіл Вінниці.

Працівниця бібліотеки координувала волонтерську передачу наборів медичних стерильних перев'язочних бинтів та пластирів різного призначення з Німеччини для Вінницького військового шпиталю.

Потреби змінювалися щодня, тому сліdkували за новинами і реагували на вимоги сьогодення.

Українська армія на передовій постійно потребує маскувальних сіток – про це говорять і самі військові, і волонтери, які возять необхідну допомогу на передову. По всій Україні працюють волонтерські групи з плетіння маскувальних сіток, і практично всі групи працюють у стані цейтноту – замовлень багато, а робочих рук для плетіння не вистачає. Чотири працівниці бібліотеки з перших днів повномасштабного вторгнення в Україну долучились до плетіння маскувальних сіток для військових у Вінницькому обласному молодіжному центрі «Квадрат» та працюють і дотепер. Також допомагали зі збором матеріалів для плетіння.

Працівники бібліотеки здійснюють регулярні фінансові внески на потреби армії, перераховують кошти на рахунки волонтерів для закупівлі спец обладнання для військових та рахунки окремих приватних осіб, які через воєнні дії опинилися у важких життєвих умовах і потребують допомоги.

Неодноразово співробітники перераховували кошти на рахунок благодійної програми «Підтримка Української армії» фонду «Подільська громада», який збирав фінансову та матеріальну допомогу для захисників та для цивільного населення, використали гроші з «є-Підтримки», перерахувавши їх на допомогу військовим, щомісяця з зарплати перераховувалися гроші на спецрахунок Національного банку України для збору коштів на підтримку Збройних Сил.

Сім'я працівниці бібліотеки передала для військових на передову машину УАЗ 452А.

За період військових дій співробітники бібліотеки, співпрацюючи з ГО "Єдина Спільна Справа", допомагали збирати та розповсюджувати гуманітарну допомогу малозабезпеченим сім'ям, внутрішньо переміщеним особам, вразливим соціальним категоріям.

Наша майстриня з бісероплетіння проводить майстер-класи для дітей переселенців.

Кожен робить своє. Заради Перемоги!

Ми знаємо, куди рухатися.

У кожного своя мотивація і у всіх разом вона одна – Перемоги!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоус В. С. Адаптація бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського до реалій цифрового простору. *Бібліотека університету на новому етапі розвитку соціальних комунікацій. Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції / Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна*. Дніпро, НТБ ДНУЗТ, 1-2 грудня. 2016. С. 1-7.
2. Білоус В. С., Лазаренко Н. І., Коломієць А. М. Університетська наука у міжнародному інформаційному просторі. *Витоки педагогічної майстерності / Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка* : зб. наук. пр. Полтава, 2017. Вип. 19. С. 60-66. Серія «Педагогічні науки».

3. Білоус В. С. «Ні карантину на знання та інформаційно-бібліотечні послуги!»: з досвіду дистанційної роботи освітянської книгозбірні. *Бібліотечний форум: історія, теорія і практика*. 2021. № 1. С. 31-34.
4. Колесникова Т. О. Впровадження інноваційної моделі бібліотеки університету як чинник глибокої інтелектуалізації бібліотечної професії. *Вісник Книжкової палати*. 2012. № 11. С. 21-22. URL: <http://eadnurt.diiit.edu.ua:82/jspui/handle/123456789/1714>. Дата звернення: 25.09.2022.
5. Хемчян І., Соколовська Н. Освітнянські бібліотеки України в соціальних мережах. *Вісник Книжкової палати*. 2015. № 8. С. 39-43. URL: <http://eadnurt.diiit.edu.ua:82/jspui/handle/123456789/1714>. Дата звернення: 25.09.2022.

РОБОТА БІБЛІОТЕКИ ВТЕІ КНТЕУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Н. О. Прутська

завідувачка бібліотеки Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету

Повномасштабна, невинуватана та жорстока війна росії проти України триває уже понад 7 місяців. Цей складний час вніс корективи у роботу бібліотеки ВТЕІ ДТЕУ, проте бібліотечні фахівці досить швидко оговталися, адаптувалися та розпочали роботу у нових умовах – умовах воєнного стану.

Перші два тижні від початку війни працівники бібліотеки були на простой. Кожен день директор інституту для керівників структурних підрозділів проводила онлайн-директорат. Керівники підрозділів інституту були на постійному зв'язку зі своїми підлеглими, подавали інформацію про кожного працівника, а саме, де він знаходиться, чи не виїхав за межі України. З нашого колективу виїхало 3 людини, які згодом повернулися.

З 14 березня співробітники бібліотеки працювали згідно внутрішнього графіку. Крім основної бібліотечної роботи, ми долучилися до роботи навчального відділу: здійснювали перевірку проведення пар науково-педагогічними працівниками нашого інституту, результати перевірки подавалися в навчальний відділ. З травня місяця всі працівники бібліотеки вийшли на свої робочі місця. З 27 червня розпочала роботу приймальна комісія в інституті, троє наших працівників долучилися до цієї роботи.

У зв'язку із запровадженням по всій території України воєнного стану бібліотека для користувачів працювала в дистанційному режимі.

Основні напрямки роботи бібліотеки ВТЕІ ДТЕУ: волонтерство, традиційна бібліотечна діяльність, організація праці співробітників.

Бібліотека під час воєнного стану продовжувала надавати послуги з інформаційного забезпечення науково-дослідного та навчально-виховного процесу інституту.

Сервіс бібліотеки включав такі послуги:

- надання користувачам консультацій щодо пошуку відповідних джерел інформації;
- інформування користувачів щодо користування електронними базами даних, електронними ресурсами;
- визначення індексів УДК та авторського знаку для документів;
- підготовка тематичних добірок на замовлення користувачів;
- підготовка списків рекомендованої літератури з навчальних дисциплін;
- складання та редагування бібліографічних списків до наукових робіт;
- забезпечення швидкого доступу користувачів до віддалених та локальних інформаційних ресурсів, до наукових баз даних, посилання, які розміщено на вебсторінці бібліотеки.

Функціонування та впровадження інноваційних технологій дало можливість працювати бібліотеці у дистанційному режимі, що є надзвичайно важливим сьогодні. Користувачі мали можливість працювати з вебсторінкою, електронним каталогом, репозитарієм, а також з іншими ресурсами та платформами, до яких ми маємо доступ (включаючи наукометричні бази даних Scopus, Web of Science та ін.).

За цей час працівники бібліотеки підготували низку патріотичних віртуальних виставок, які були розміщені на офіційному сайті інституту, вебсторінці бібліотеки та активно поширені в соцмережах та на сторінці у Facebook.

Була представлена віртуальна виставка «Хто, якщо не ми...» з нагоди Дня українського добровольця. Вінниччина по праву пишається своїми добровольцями, які за покликом серця вирішили стати на захист рідної Вітчизни від ворога. Це люди з гарячими та хоробрими серцями, високим почуттям обов'язку.

Дякуємо добровольцям за їх подвиг, готовність віддати своє життя заради України. Подвиг українських добровольців житиме у віках. Наша готовність добровільно стати на захист України є вирішальною запорукою нашої Перемоги.

Підготовлена віртуальна виставка «Україна непереможна допоки є жінка». Своєю багатогранною діяльністю видатні українські жінки вплинули на розвиток і становлення української держави. Вони внесли вагомий вклад в культуру, мистецтво, освіту, науку, літературу і щиро вболівали за свою країну.

В історії України є немало видатних жінок, які були не лише хорошими матерями й господинями, а й робили великі справи, прославляючи Україну. Сьогодні наші жінки-захисниці на фронті й у тилу, в бронежилетах і лікарняних халатах. Вони вкотре доводять, що світ неможливий без України, а Україна - без жіноцтва!

Бібліотека ВТЕІ ДТЕУ підготувала віртуальний колаж-молитву «З Молитвою до Перемоги...», молитва за Україну, за наших воїнів-захисників, за перемогу правди й справедливий мир.

Війна увірвалася в наше життя жорстоко і безжалісно. Майже два місяці війни для нас як один суцільний день в якому з'єдналися біль, жах, розпач, страждання... Де взяти сили та мотивацію для того, щоб продовжувати жити, боротися та працювати? Хтось використовує афірмації, хтось – медитує, а хтось – молиться. Молитва – це чудовий спосіб відчутти додаткову підтримку від Бога, зберегти спокій та душевну рівновагу. Мільйони українців під час війни звертаються до Бога, щосили бажаючи захистити Україну, її відважних воїнів та мирних жителів від жорстокості агресора.

Кожен ранок починається з Надії... З надії на повернення спокою і миру в Україні, надії на те, що сьогодні весь жах закінчиться. Боже Милостивий, помилуй Нас!!!

Неможливо уявити український Великдень без писанок, неповторні орнаменти та розмаїття кольорів яких зачаровують око. Практично в усіх народів світу яйце шанувалося здавна і стало символом життя та народження, оскільки в ньому закладено життя.

З цієї нагоди бібліотека Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ підготувала інформаційний калейдоскоп «Писанка – символ життя».

Насолодитись красою, неповторністю, самобутністю та різноманітністю української вишиванки можна, переглянувши віртуальну фотопалітру «Вишивана Україна: від Луцьку до Криму», яку підготували співробітники відділу обслуговування користувачів бібліотеки ВТЕІ ДТЕУ до Всесвітнього дня вишиванки.

24 травня 2022 року виповнилося 110 років від дня народження українського письменника, драматурга, педагога, фольклориста Михайла Панасовича Стельмаха.

Михайло Стельмах наш земляк, оскільки народився у селі Дяківці Літинського району Вінницької області. Навчався у Вінницькому педагогічному інституті на літературному факультеті. Писав ліричні вірші, які відзначалися пісенністю, емоційністю та багатогранністю тематики. Співробітники бібліотеки ВТЕІ ДТЕУ підготували віртуальну виставку «Правда життя у творчості М. Стельмаха».

Відділ обслуговування користувачів підготував і представив ряд книжкових виставок до пам'ятних дат.

Тісно співпрацюючи з кафедрами інституту та узгоджуючи необхідність висвітлення наявної літератури з навчальних дисциплін, бібліотека готувала рекомендаційні списки літератури наявні в фонді за останні п'ять років.

Інформаційно-бібліографічний відділ бібліотеки ВТЕІ підготував рекомендаційні списки літератури, а саме, «Ораторське мистецтво красномовця» на допомогу вивчення дисципліни «Ораторське мистецтво», з метою формування у

здобувачів вищої освіти комплексу знань, умінь і навичок оратора стосовно підготовки й проголошення переконуючої промови.

«Реформа децентралізації влади – створення ОТГ» на допомогу вивчення дисциплін «Децентралізація влади», «Публічне управління та адміністрування», з метою формування у здобувачів вищої освіти комплексу знань про реформу місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, створення умов для формування ефективної і відповідальної місцевої влади, здатної забезпечити комфортне та безпечне середовище для проживання людей по всій території України.

«Інформаційна та кібербезпека в умовах становлення глобального інформаційного суспільства» на допомогу вивчення дисципліни «Безпека інформаційних систем та мереж» та «Кібербезпека», з метою формування у здобувачів вищої освіти комплексу знань про забезпечення інформаційної безпеки України та глобального кіберпростору, як найважливіших безпекових пріоритетів, оскільки їх функціонування стає визначальним чинником розвитку економіки, військового, соціального та інших секторів.

«Система НАССР та управління якістю і безпечністю продуктів харчування» на допомогу вивчення дисциплін «Безпечність товарів», «Управління безпечністю товарів», «GMP, НАССР та контроль безпечності товарів», з метою формування у здобувачів вищої освіти комплексу знань про впровадження систем управління безпечністю харчової продукції за принципами системи НАССР, які установлені Законом України від 23.12.1997 №771/97 «Про основні принципи та вимоги до безпечності харчових продуктів».

Також був підготовлений і випущений бюлетень нових надходжень, так як із редакційно-видавничого відділу ВТЕІ ДТЕУ до бібліотеки постійно надходили навчальні та методичні видання.

З перших днів війни працівники бібліотеки здійснювали різнопланову волонтерську діяльність. Спільно із волонтерськими організаціями бібліотекарі нашої книгозбірні

долучились до плетіння маскувальних сіток для військових, допомагали виготовляти коктейлі Молотова, розпізнавальні стрічки для територіальної оборони, в'язали шкарпетки для солдатів, приносили до місцевих шпиталів постільну білизну, збирали речі для ВПО, для дітей з евакуйованих дитячих будинків.

У чотирьох співробітників бібліотеки чоловіки поповнили ряди Збройних Сил України і мужньо захищають нашу країну.

Один із гуртожитків нашого інституту (вул. Чорновола, 3) було облаштовано для розміщення переселенців. Усі працівники інституту долучилися до цієї справи. Цілодобово приймали та розміщували людей з інших міст України, забезпечували харчуванням та теплими речами. У Вінницю приїздили люди з Харкова, Одеси, Чернігова, Полтави, Черкас, Запоріжжя та Луганської області. Здебільшого це жінки та діти. Чоловіки в більшості залишалися захищати свої міста. *Постійно йшов потік людей. Люди просилися хоча б переночувати, а потім їхали далі від війни та сирен. Ми забезпечували їх всім необхідним і місцем для сну. Завозили продукти харчування, приносили теплі речі, ковдри.* Працівники бібліотеки брали активну участь у приготуванні різноманітних страв для переселенців: долучались до ліплення вареників, приготування лежнів, м'ясних страв, випікання солодоців та ін. Наш гуртожиток прихистив понад 2000 переселенців.

Таким чином бібліотека ВТЕІ ДТЕУ, виконуючи функції осередків волонтерської діяльності, вносила свою частку праці в наближення Перемоги. Адже під час війни надзвичайно важливим стало єднання українців для боротьби з ворогом. Кожна добра справа наближає день Перемоги.

Наразі бібліотека ВТЕІ ДТЕУ працює у звичайному режимі. Колектив повноцінно виконує свої обов'язки, проводять усі заплановані заходи. Впроваджуючи дистанційні форми роботи, бібліотека забезпечує користувачів можливістю працювати з електронними ресурсами, надає онлайн-послуги.

БІБЛІОТЕКА І ВІЙНА: ТРИМАЄМО СТРИЙ
(з досвіду науково-технічної бібліотеки
Вінницького національного технічного університету)

Т. Є. Притуляк

директорка науково-технічної бібліотеки
Вінницького національного технічного університету

Висвітлено досвід роботи науково-технічної бібліотеки Вінницького національного технічного університету у період повномасштабної війни росії проти нашої держави.

Ключові слова: бібліотека ЗВО, війна, вебсайт бібліотеки, волонтерство, віддалений доступ, електронна бібліотека, захист інформаційного простору.

24 лютого 2022 року – дата, яка докорінно змінила життя всього українського народу, назавжди його розділивши на «до» та «після». В наш дім прийшла повномасштабна війна, невинуватана і не спровокована, війна росії проти незалежної і суверенної України.

У часи війни ключовим стає готовність та вміння захищати свою державу. Російсько-українська війна-2022 кожного українця зробила воїном, готовим на своєму місці робити те, що він вмів та разом з армією наближати перемогу. Протягом перших днів повномасштабної війни ми всі були розгублені, шоковані, не могли до кінця повірити в реальність того, що відбувається. Невже таке можливо в ХХІ ст. у самісінькому центрі Європи?

І головними рішеннями кожного, в т. ч. і наших працівників, в ці дні стало питання про переміщення: виїжджати за кордон, переїжджати в більш безпечне, на їхню думку, місце, чи залишатися вдома, чи евакуювати дітей і рідних. Важливим питанням була організація побуту під час війни: підготовка житла до обстрілів, облаштування укриття, створення запасів їжі, ліків. Деякі з наших працівників виїхали:

хто на захід України, хто з дітьми за кордон. Але більшість залишилися вдома.

Слід відмітити, що багато наших бібліотекарів почали займатися волонтерством, бажаючи зробити свій внесок для перемоги у війні. Ми хотіли бути корисними, приходили на поміч іншим людям без розголосу та пафосних слів. З перших днів допомагали в плетінні сіток для ЗСУ, в приготуванні їжі для переселенців, облаштуванні їхнього тимчасового житла, ділилися з ними речами першої необхідності, надсилаючи пожертви на армію та гуманітарні ініціативи.

Колективом ВНТУ було організовано пункт волонтерської допомоги, яка передавалась в міста, які найбільше страждали від бойових дій. Університетські гуртожитки стали тимчасовим прихистком для переселенців з прифронтових територій. Бібліотекарі намагались, по можливості, допомагати як фізично, так і коштами.

Багато бібліотекарів долучилися до ініціативи Спілки університетів України по перерахуванню одноденного заробітку у фонд підтримки ЗСУ, а також до участі у спеціальному благодійному фонді університету на допомогу військовим з Вінниці. І сьогодні ми продовжуємо донатити на ЗСУ.

В умовах війни багато наших колег-бібліотекарів з прифронтових міст виявилися в складних життєвих обставинах. Працівники нашої Бібліотеки проявили корпоративну підтримку та єдність, по-можливості, матеріально допомагаючи таким колегам. Вже в перші дні війни соціальна функція бібліотеки стала такою ж важливою, як і всі інші. До всіх викликів, які й до того були в українських бібліотеках незалежно від відомчої належності, додалися нові.

Слід відзначити чітку організацію роботи Університету з першого дня оголошення військового стану. Відразу вранці 24.02 ректор у Viber в чаті «Ректорат» запросив на нараду проректорів, деканів та керівників структурних підрозділів Університету, всіх інших працівників попросив залишатися вдома і не панікувати. Для організації роботи Університету в умовах військового стану було створено штаб на чолі з

ректором, який надалі координував всю діяльність вишу. Потім проводилися регулярні наради в режимі онлайн-офлайн.

Я, як керівник Бібліотеки, з перших годин російського вторгнення постійно була на зв'язку зі своїми працівниками як індивідуально в телефонному режимі, так і через чат-групу «Науково-технічна бібліотека» у Viber, яка була створена ще на початку коронавірусної пандемії і стала основним способом комунікації в нашому колективі. Таким чином, вся необхідна інформація доносилась всім працівникам з можливістю колективного обговорення.

Ще в перший день повномасштабної російської агресії по Університету було видано розпорядження «Про заходи із виконання рішень комісії з надзвичайних ситуацій ВНТУ» для забезпечення стабільного функціонування структури Університету. Тут чітко було прописано завдання і відповідальність кожного керівника структурного підрозділу, в т. ч. і Бібліотеки.

Наказом по Університету в усіх корпусах було організовано цілодобове чергування для підтримки життєдіяльності університету та запобігання мародерства. Наші бібліотекарки були готові взяти участь і в нічному чергуванні, та жінок в цьому заході не задіявали.

Трохи оговтавшись, ми чітко визначились з головними професійними та життєвим пріоритетами нашої Бібліотеки – захист інформаційного простору: боротьба з фейками, дезінформацією та кіберзагрозами і, звичайно, інформаційна підтримка навчання та науки в Університеті. Тож, своє завдання ми вбачали і вбачаємо в донесенні та розповсюдженні важливої, правдивої, перевіреної інформації не лише студентській молоді та працівникам університету, а й всьому населенню.

Вітаючи бібліотечну спільноту з професійним святом, президент України Володимир Зеленський підкреслив, що «російські окупанти не лише прагнуть захопити наші території, а й воюють проти свободи, людяності, намагаються знищити нашу історію і культуру. Ворог вилучає вітчизняну літературу, спалює наші друковані видання, руйнує бібліотеки й книгарні,

бо усвідомлює особливу роль українського слова, його цінність і силу в поширенні правди про Україну».

Неприятна політика путіністської росії щодо України з огляду на зміст російської пропаганди у ЗМІ, за останні роки стала просто ворожою, трансформувавшись від антиукраїнської пропаганди до пропаганди війни.

Працівники університетської бібліотеки стали підписантами Заяви УБА «Бібліотекарі! Будьмо з Україною!» в якій засудили «ганебне маніпулювання інформацією російськими бібліотекарями та бібліотеками», закликали бібліотекарів з усього світу дотримуватись загальнолюдських і демократичних цінностей та боротися з дезінформацією і заявили, що лише «об'єднавшись, цивілізований світ подолає темряву і смерть, які несуть Росія та російська армія».

Наразі зросла роль бібліотек, адже інформаційний фронт по важливості стоїть поряд з військовим. Бібліотека ВНТУ не залишилась осторонь. В умовах повномасштабної російської агресії ми не лише не припинили свою діяльність як університетська книгозбірня, а й згуртувалися для надання волонтерської, соціальної, психологічної та інформаційної підтримки тим, хто цього потребує.

В перші дні війни студентам ВНТУ, як і всім іншим здобувачам освіти, згідно рекомендацій Міністерства освіти України, були оголошені канікули. Згодом навчання в університеті було продовжено онлайн. Університетська бібліотека, маючи великий досвід роботи інформаційної підтримки навчальної та наукової діяльності дистанційно, була готова виконувати свою місію і в цей тривожний час. Частина бібліотекарів, маючи доступ до АБІС «УФД/БІБЛІОТЕКА» віддалено, працювали онлайн. Але читальні зали та абонементи були доступні нашим користувачам і офлайн.

Враховуючи ситуацію, коли в першу чергу повинні дбати про безпеку людей, акцентувалась увага на тому, що Бібліотека університету надає інформаційну підтримку навчанням дистанційно 24x7, і наші студенти, зареєстровані в Бібліотеці, забезпечені можливістю користуватися

повнотекстовими електронними ресурсами та бібліотечними послугами цілодобово онлайн.

Ще під час карантинного періоду велика робота була проведена по наповненню контенту електронної бібліотеки навчальними та іншими документами для студентів молодших курсів, рекомендованими кафедрами для навчального процесу. Велика кількість скачувань свідчить про популярність нашої е-бібліотеки. Згодом частина бібліотечних працівників була введена в простій. Це, звичайно, не могло не позначитись на якості нашої роботи. Багато запланованого на 2022 рік ми не виконаємо. Але Бібліотека працювала, працює і з основними завданнями справляється.

З огляду військової агресії проти нашої країни Бібліотека підготувала віртуальну інтерактивну виставку «Рятуючи одне життя, ти рятуєш весь світ», документи якої доступні для перегляду онлайн кожному, а зареєстрованим читачам Бібліотеки – і для завантаження. Матеріали виставки сьогодні актуальні, як ніколи, адже розкривають загальні правила поведінки, основні способи захисту в умовах воєнних дій, а також надання домедичної й медичної допомоги з метою збереження життя цивільного населення та особового складу військ.

В березні Бібліотека провела презентації корисних е-ресурсів, які стануть в нагоді багатьом у військовий час, як-от: «Охорона психічного здоров'я в умовах війни» (про діагностику та лікування бойового та оперативного стресу); «У разі надзвичайної ситуації або війни» (практичні поради, які будуть корисні під час війни); «Правила поведінки в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій» : навчальний посібник, «Долікарська допомога» (про те, як обстежити потерпілого на місці події, надати першу допомогу при травмах, переломах, вивихах та кровотечах).

Для надання правдивої, перевіреної та корисної інформації не лише працівникам університету, а й всім громадянам на бібліотечному сайті створили рубрику «Бібліотека і війна:тримаємо стрій», де розміщені списки офіційних джерел інформації, життєво важливі інструкції та

рекомендації в умовах війни тощо. Також створили інформаційний ролик «Це варто знати в реаліях війни!». Цю інформацію ми зробили загальнодоступною, розтиражувавши її на своїх сторінках в соціальних мережах.

2022 рік – ювілейний для Вінниччини, вона відзначає своє 90 річчя. Цей рік проголошено роком Вінницької області. Було заплановано багато заходів у всіх територіальних громадах Вінниччини. Наша Бібліотека планувала провести низку заходів до цієї дати, адже ще з 2017 року ми реалізуємо краснавчий проєкт «Вінниччина: історія, сьогодні, майбутнє», мета якого – розкриття історії нашої малої батьківщини в усій її оригінальності й неповторності.

І у ці воєнні дні ми привітали нашу рідну Вінниччину з 90 річчям, яке вона відзначала 27 лютого і віримо, що в єднанні з усім українським народом вчергове за свою історію здобуде перемогу над агресором! Всім нашим читачам запропонували віртуальну презентацію (на вебсайті) «Вінниччина: призабуте та <не>відоме», що розповідає про маловідомі для пересічного громадянина місця, де, попри всі суспільні зміни, мирно вживаються залишки патріархальних традицій та сучасний прогрес.

Найстрашніше те, що внаслідок збройної агресії російської федерації в Україні страждають діти. На 04.10.2022 загинуло 418 дітей, понад 786 отримали поранення різного ступеню тяжкості. Жорстока реальність довкола залишає у маленьких хлопчиків та дівчаток глибокі травми на все життя. Метою цьогорічного Дня захисту дітей було привернути увагу світової громадськості до порушень прав дітей у час повномасштабної війни росії проти України, до численних страждань дітей. Університетська бібліотека створила ролик «До Дня захисту дітей 2022», в якому повідала, що діти і війна не сумісні, у дітей повинно бути дитинство. І зло, яке несе смерть дітям, повинно бути знищене.

Університетська бібліотека, турбуючись в нинішній ситуації про своїх маленьких читачів – дітей та онуків наших шановних професорів, доцентів, а по сумісництву мам, татусів, бабусь, дідусів, запропонувала у період канікул-відпусток

провести час з користю зі своїми дітками за читанням. Виртуальну виставку «Читаймо разом з дітьми!» про цікаві та пізнавальні видання для дітей українською мовою, які подарувала Бібліотеці наша бібліотекар Наталя Тарануха, було представлено на бібліотечному сайті з запрошенням взяти книги для дітей.

Всесвітній день вишиванки, що з 2006 року відзначається у третій четвер травня, став урочистим днем для кожної людини у нашій країні. Цьогоріч свято прийшлося на 19 травня і одягнена цього дня вишиванка стала символом незламності українського духу, заявою на весь світ про те, що українці – вільний народ і обов'язково здобуде Перемогу. Наша Бібліотека ніколи не залишалась осторонь таких подій, а наразі тим паче. У Всесвітній день вишиванки на бібліотечному сайті була представлена презентація «Українська вишиванка – генетичний код нації», яка розповіла про історію української вишивки, розкрила значення вишитих символів у різних куточках нашої країни. В цей день працівники Бібліотеки долучилися до загальноуніверситетського флешмобу «Вишиванка Перемоги» і зробили світлини на згадку.

Університетська бібліотека також взяла участь у челенджі від Вінницького національного технічного університету «Заспіваймо «Червону калину»», присвяченому нашим мужнім захисникам. А ще Бібліотека започаткувала власний челендж «Співаємо «Стефанію» (пісня 2022 року українського фольк-реп гурту «Kalush Orchestra», з якою гурт представляв Україну на Пісенному конкурсі «Євробачення 2022»), який активно підхопили колеги з Методичного об'єднання бібліотек ЗВО м. Вінниці. В цих заходах ініціатором і головним виконавцем була Людмила Андронік, головний бібліотекар.

Бібліотека продовжувала брати участь у всіх загальноуніверситетських заходах. Зокрема, до Дня відкритих дверей було підготовлено мотивуючу фотовиставку «ВНТУ – команда переможців. ПРИЄДНУЙСЯ!», яка неабияк зацікавила майбутніх абітурієнтів. Цьогоріч на заході було велелюдно, але

радість була з присмаком гіркоти. Серед присутніх була значна кількість вимушених переселенців з прифронтових районів.

2022 2023 навчальний рік розпочався з врахуванням реалій війни. Та все ж Університет гарантує надання якісних освітніх послуг, плануючи при потребі гібридну форму навчання задля безпеки здобувачів освіти. А Бібліотека гарантує інформаційну підтримку навчання 24x7. Тим більше, всіх працівників було виведено з простою.

Традиційно навчальний рік у Бібліотеці розпочався з Місячника першокурсника, коли основна увага приділяється саме студентам перших курсів, не залишаючи поза увагою інших користувачів. З перших днів навчання в Університеті студенти організовано реєструються в університетській книгозбірні, отримують необхідну навчальну літературу. А головне – відвідують заняття з основ інформаційної культури, на яких знайомляться з можливостями Бібліотеки, які надаються для навчання, наукової роботи, самоосвіти, розвитку в умовах діючих обмежень, навчаються пошуку інформації в традиційних та електронних пошукових системах, роботі з базами даних, знайомляться з вебсайтом.

Бібліотечний портал – це ключова зв'язуюча ланка з інформаційно-освітнім простором Університету і єдиною точкою доступу до електронних ресурсів та послуг науково-технічної бібліотеки, що дуже важливо в умовах гібридного навчання. На сайті Бібліотеки для зручності користувачів виставлено банер «НТБ в режимі 24x7: можливості віддаленого доступу до ресурсів і сервісів». Слід відмітити, що на нашому порталі висвітлюється вся діяльність Бібліотеки.

Буває, що зустрічі, заняття з нашими читачами перериваються сигналами повітряної тривоги, тоді, дбаючи про безпеку і працівників, і відвідувачів, спускаємось в укриття. І там продовжуємо спілкування. Такі реалії страшного сьогодення.

Бібліотекарі, поєднуючи волонтерську діяльність з професійною, працюють далі. Продовжувалась подальша реалізація інформаційно-освітнього проекту «Науку творять обрані», який покликаний популяризувати наукові надбання

вчених ВНТУ. В рамках проєкту були підготовлені біобібліографічні покажчики серії «Вчені нашого університету», присвячені 70 річному ювілею професора, доктора тех. наук М. Й. Бурбело (лютий м-ць) та 70 річному ювілею професора, доктора тех. наук В. В. Кухарчука (вересень м-ць). В липні до 70 річчя з дня народження канд. техн. наук, доцента В. П. Очеретного працівники бібліотеки підготували віртуальну виставку з серії «Штрихи до портрета вченого», на якій представили праці вченого, що є у фондах нашої бібліотеки.

В умовах війни збільшилось навантаження (враховуючи в т. ч. введення в простій окремих працівників) відділу наукової інформації та бібліографії та створеного на його базі сектору з підтримки наукових досліджень в Університеті. В рази збільшилась кількість наданих консультацій науково-педагогічним працівникам, аспірантам з питань наукометрії, віддаленої роботи з БД, доступ до яких отримали ЗВО України під час війни, робота з профілем ВНТУ у Google Scholar та ін. Також обслуговували науковців з інших ЗВО України, які стали вимушено переміщеними (ХНУПС, ТОВ «Технічний університет «Метінвест Політехніка», КрНУ ім. М. Остроградського тощо). Актуальною залишалась інформаційна підтримка Інституційного репозитарію ВНТУ, онлайн допомога науковцям з питань самоархівування та швидкої публікації праць в Репозитарії за допомогою системи JetIQ. Бібліотека постійно інформувала науковців Університету про вебінари від компанії Clarivate, платформи Research4Life, консорціуму ORCID в Україні тощо. Вся інформація про заходи публікується в стрічці новин на бібліотечному та університетському сайтах, навчальній системі JetIQ, університетських групах «ВНТУ. Електронний університет», «Вчена рада», «Ректорат» в месенджерах Viber, Telegram та соціальних мережах.

Ще одне важливе завдання, яке постало перед всіма українськими бібліотеками, в т. ч. і перед НТБ ВНТУ в зв'язку з російською агресією, робота по актуалізації документного фонду. Завдання не просте, враховуючи наш статус науково-

технічної бібліотеки університету, де майже 80% документів російською мовою. Звичайно, ми взяли до уваги «Рекомендації Міністерства культури та інформаційної політики України щодо актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України», але підходимо до цього питання дуже виважено.

В умовах повномасштабної російської агресії університетська Бібліотека посилила інформаційно-іміджеву діяльність у соціальних мережах. На офіційних сторінках та профілях в Facebook, Telegram, Instagram, TikTok, YouTube регулярно висвітлюється робота Університету та Бібліотеки й публікуються дописи до важливих дат та подій в житті Університету, Вінниччини, України, особлива увага звертається на поширення правдивої інформації про російську агресію на протидію фейкам. У соцмережі Facebook створено та наповнюються рубрики «НОВИНИ УНІВЕРСИТЕТУ» та «ПАМ'ЯТНІ ДАТИ Й ПОДІЇ», в Telegram-каналі – «ЦЕЙ ДЕНЬ В ІСТОРІЇ». Також в соціальних мережах робимо відео-огляди рубрик з бібліотечного сайту. Бібліотечні сторінки, профілі та групи в соцмережах дуже популярні, ми маємо багато підписників, з якими спілкуємося на різноманітні теми (зворотній зв'язок).

Бібліотека тримає стрій: хвилюємось, переживаємо, радіємо, працюємо... Прагнемо підтримати один одного в біді, вітаємо з гарними подіями... Наш світ змінився. Але ми не зламалися та продовжуємо працювати – бо віримо, що кожен сьогодні наближає перемогу там, де може. І дякуємо нашим Збройним Силам за кожний день.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зеленський В. Вітання Президента України з нагоди Всеукраїнського дня бібліотек // Президент України : Офіційне інтернет-представництво : вебсайт. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vitannya-prezidenta-ukrayini-z-nagodi-vseukrayinskogo-dnya-b-78157> (дата звернення: 02.10.2022).

2. Науково-технічна бібліотека Вінницького національного технічного університету : вебсайт. URL: <http://lib.vntu.edu.ua/> (дата звернення: 02.10.2022).
3. Librarians! Stand with Ukraine! / Бібліотекарі! Будьмо з Україною! // Українська бібліотечна асоціація : вебсайт. URL: <https://ula.org.ua/en/news-2/5005-librarians-stand-with-ukraine-bibliotekari-budmo-z-ukrainoiu> (дата звернення: 02.10.2022).

**ТРАНСФОРМАЦІЯ РОБОТИ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ
КОЛЕГІУМ» ІМЕНІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА
З ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО
ПРОЦЕСУ В УМОВАХ НОВИХ ВИКЛИКІВ**

Г. Г. Макарова

*директорка наукової бібліотеки Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*

У складний і болючий для країни час ми продовжуємо спілкувати, але з безперечною вірою в Перемогу!!! Виклики останніх років – «Ковід-19», російська агресія, військовий стан безпосередньо стосуються й університетських бібліотек.

На сьогодні - це ключові чинники трансформації роботи і нашої бібліотеки, фонд якої становить біля 600 тисяч примірників, періодичні видання у кількості 96 назв, з них газет - 40 назв, журналів -56 назв. Загальна кількість користувачів – 2400.

В умовах невизначеності поточного навчального року та довгострокового майбутнього, дистанціювання процесів навчання вимагають термінового комунікативного презавантаження роботи Наукової бібліотеки.

Діяльність нашої Бібліотеки, як і будь-якої іншої університетської, спрямована на забезпечення якості освіти, інформаційну підтримку освітнього та наукового процесів, які нині, головним чином, здійснюються в дистанційному режимі.

Бібліотеці доводиться пропонувати нові послуги і підвищувати якість традиційних послуг, освоювати незвичні форми діяльності.

У зв'язку з останніми подіями, Наукова бібліотека розширила діапазон інформаційних послуг та ресурсів, які можна отримати віддалено, – онлайн чи в месенджерах. Забезпечується актуальність та доступність довідково-

бібліографічного апарату Наукової бібліотеки: наповнення електронного каталогу, створення нових тематичних рубрик.

Дистанційно надаються віртуальні довідки, консультування усіх, хто має в тому потребу, визначення УДК, здійснення електронної доставки документів та інше.

Важливим напрямом роботи Наукової бібліотеки, як установи, що відіграє важливу роль у формуванні інформаційних ресурсів є персоніфікація інформаційно-аналітичних послуг. Один із видів – вибіркове розповсюдження інформації – інформування абонентів про поточні надходження до довідково-інформаційних фондів інформації за актуальними темами: інклюзивне освітнє середовище, забезпечення якості освіти, професійний розвиток майбутніх спеціалістів.

Сучасне бібліотечне обслуговування неможливе без впровадження інтернет-технологій. Web-сайт, електронний каталог, соціальні мережі стали невіддільною частиною діяльності нашої Бібліотеки.

Бібліотечно-інформаційна система обслуговування віддалених користувачів на сайті Наукової бібліотеки включає такі послуги:

- пошук документів в електронному каталозі (ЕК);
- замовлення документів через ЕК;
- доступ до повних текстів документів електронної бібліотеки (ЕБ);
- доступ до власних електронних ресурсів (повнотекстові видання Бібліотеки,
- віртуальні виставки, інноваційно-освітні проєкти, презентації тощо;
- довідково-бібліографічне обслуговування (ДБО) за допомогою сервісу «Віртуальна довідка»;
- обслуговування віддалених користувачів бібліотеки та надання доступу до ресурсів Бібліотеки через мережу інтернет та інше.

Веб-сайт Наукової бібліотеки

Для підвищення іміджу Бібліотеки, її ресурсів і сервісів протягом року активно використовували соціальні мережі. Орієнтуючись на користувача, згідно з сучасними вимогами якості освіти та укладеними традиціями, наукова Бібліотека виконує низку процесів, спрямованих на підвищення ефективності її роботи:

- забезпечує щорічне планування, займається інноваційною та проєктною діяльністю з популяризації бібліотечного фонду (цикл «Краєзнавчі мініатюри» знайомить з історією, літературною та культурно-мистецькою спадщиною нашого краю, «Книжкові рідкості з фондів НБ НУЧК імені Т.Г. Шевченка» знайомить з перлинами фонду рідкісних і цінних видань книгозбірні, «Літературна вітальня» запрошує до знайомства з творчістю письменників та поетів), "Читай! Формат не має значення!" (віртуальні виставки) спрямований на підтримку читання у будь-якому форматі, «Виставковий простір» розкриє фонди книгозбірні.
- забезпечує публічність шляхом оприлюднення основних регламентуючих документів та іншої інформації про

діяльність Бібліотеки, зокрема й на сайтах Університету та книгозбірні;

- розвиває сучасну систему обслуговування користувачів на базі відкритого доступу до світових наукових ресурсів;
- сприяє академічній доброчесності;
- здійснює моніторинг бібліотечних процесів та їх ефективності, вивчає думку користувача.

Здійснюється перехід від моделі бібліотеки, яка застосовує в роботі власні фонди, до моделі відкритої бібліотеки, що ефективно використовує зовнішні ресурси, що дозволить підвищити рівень і якість бібліотечно-бібліографічного обслуговування користувачів, інтегрувати Наукову бібліотеку у світову мережу освітніх послуг і наукових комунікацій, сформуванати позитивну суспільну думку щодо іміджу Університету та Бібліотеки.

Наукова бібліотека з 2001 року, відповідно наказу Міністерства освіти науки України є методичним центром для бібліотек закладів вищої освіти Чернігівської області.

Систематично на базі Наукової бібліотеки організовуються і проводяться засідання методичного об'єднання. Комплексно вивчається та узагальнюється кращий досвід, аналізується стан діяльності університетських бібліотек регіону.

Уже понад 10 років у Науковій бібліотеці функціонує електронна система обслуговування. Це єдина бібліотека в області, де всі процеси автоматизовані. Локальна мережа налічує 34 комп'ютери. Варто звернути увагу на нові сервіси та напрямки у покращенні інформаційно-бібліотечного обслуговування студентів та викладачів нашого ЗВО. Перш за все - це робота з науковими платформами Web of Science та Scopus. Доступ до наукометричних баз даних забезпечується з будь-якого комп'ютера в локальній мережі Університету. Для зареєстрованих користувачів надається можливість віддаленого доступу.

Наукова бібліотека була й залишається уповноваженою особою від закладу вищої освіти для оформлення паперових

договорів та заповнення електронної заявки на доступ до наукометричних баз даних.

Наукова бібліотека здійснює підготовку та передачу на зберігання документів до Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського:

- Науковий часопис «Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка (збірник наукових праць, включено до Переліку наукових фахових видань України, категорія «Б»).
- Сіверянський літопис (науковий журнал, включено до Переліку наукових фахових видань України, категорія «Б»).

Саме бібліометрія має попит та перспективи у роботі Бібліотеки, як уже частково згадувалося вище:

- консультування викладачів з питань використання баз даних наукового цитування, зокрема: з пошуку публікацій авторів; приєднання публікацій і посилань до авторського профілю; ідентифікації організації у публікаціях автора; визначення індексу цитованості автора;
- організовуються навчальні семінари, надаються індивідуальні консультації щодо роботи з БД наукового цитування та поліпшення показників публікаційної активності авторів.
- Бібліометрична діяльність Бібліотеки активізує зв'язок з основними підрозділами університету, сприяє підвищенню кваліфікації бібліотечних працівників.

Серед пріоритетних напрямків діяльності Бібліотеки - й організація та супровід інституційного репозитарію, сприяння академічній доброчесності, що є запорукою якісної освіти.

2011 року у Бібліотеці започатковано інституційний репозитарій, як нову модель наукових комунікацій з метою популяризації наукового доробку викладачів Університету. Бібліотека виконує функції адміністратора електронного архіву з наповнення та редагування інформації. Активізована робота у 2020-2021 роках.

Головним завданням інституційного репозитарію є: сприяння зростанню рейтингу Університету через представлення власної наукової продукції у мережі Інтернет; збільшення індексу цитувань; створення надійної та доступної системи обміну науковими роботами.

Доступ до електронного репозитарію організовано через вебсайт Наукової Бібліотеки. Електронний архів містить біля восьми тисяч документів.

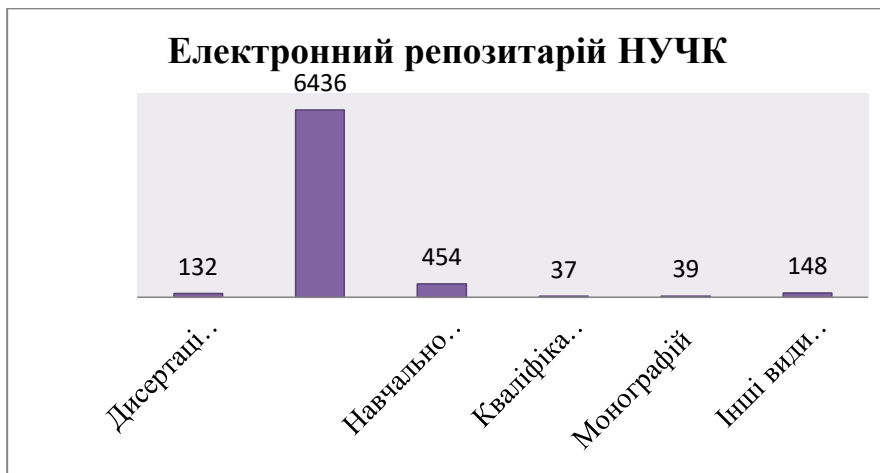

Рис. 1.1. Статистичні показники відвідування (переглядів) електронного репозитарію НУЧК.

З метою розвитку системи контролю якості освітнього процесу та продукування академічних текстів в університеті, на Бібліотеку покладені обов'язки про академічну доброчесність та запобігання плагіату. У рамках її роботи в Бібліотеці запроваджено антиплагіатну перевірку текстових документів на унікальність. (Система StrikePlagiarism (Страйкплагіарізм). Впродовж навчального року працівники Наукової бібліотеки проводять бібліотечні уроки, де розповідають про правила пошуку літератури в електронному каталозі, правильне оформлення списку використаних джерел, правила дотримання доброчесності під час написання студентських робіт. Проводять роз'яснення та консультації зі студентами і

викладачами щодо інтерпретації результатів перевірки на доброчесність (плагіат).

Значну частину навчального року студенти навчаються дистанційно, відповідно й перевірка випускних робіт на доброчесність здійснюється в онлайн режимі.

Діяльність НБ спрямована також та соціокультурну роботу, основна частина якої останні роки здійснюється через використання вебсайту та соціальних мереж.

Наукова бібліотека на постійній основі бере активну участь в акредитаціях усіх освітніх програм Університету. У зв'язку з цим, проводиться моніторинг книгозабезпеченості усіх дисциплін, що вивчаються в Університеті, здійснюється докомплектування необхідною новою літературою.

Наукова бібліотека працює над зауваженнями щодо поліпшення роботи та удосконалення бібліотечних технологій, спрямованих на підвищення якості обслуговування користувачів, проходить процес переосмислення своєї ролі та завдань у системі наукової комунікації шляхом організації контенту для електронної аудиторії та необмеженого доступу до нього.

Рейтинги звернень користувачів до віддалених ресурсів на пряму залежать від професіоналізму бібліотекарів. Зміни, що відбуваються у Бібліотеці, безпосередньо впливають на функції бібліотекарів, потребують постійної самоосвіти. Перелік послуг та ресурсів Наукової бібліотеки досить різноманітний. Традиційні методи роботи змінюються на дистанційні, оперативно реагуємо на запити користувачів, та знаходимося з ними з ними в постійному контакті.

**ПОДІЇ, ЩО ЗМІНИЛИ НАШЕ ЖИТТЯ
(5 років шляху наукової бібліотеки
ВНМУ ім. М. І. Пирогова)**

Н. М. Кравчук

*директорка наукової бібліотеки Вінницького національного
медичного університету ім. М. І. Пирогова*

У статті відображено 5-річна діяльність наукової бібліотеки в площині суспільно-історичних подій: переїзд в нове приміщення, COVID-19, повномасштабна російсько-українська війна.

Ключові слова: наукова бібліотека ВНМУ, архітектурне будівництво, ергономічний дизайн, COVID-19, дистанційна робота, російсько-українська війна, волонтерство.

«Нам треба жити кожним днем»

Л. Костенко

Понад тисячу років тому один китайський мудрець сказав: «Не дай Боже вам жити в епоху змін!». Чи актуальним є цей вислів в сучасному світі – суперечливе питання. Славний 100-літній шлях бібліотеки ВНМУ зберігає у своїй пам'яті літопис, уквітчаний приємними спогадами та зболений трагічними сторінками. Сучасний період, який став часом напередбачуваних викликів та прийняття швидких рішень, назавжди закарбується в історії бібліотеки.

Ще зовсім недавно, в передчутті нового життя в щойно побудованому приміщенні, попри фізичні і моральні зусилля, працівники бібліотеки із задоволенням створювали комфортні умови для своїх читачів. Це був період важких, але дуже цікавих та очікуваних змін. Насамперед, проект приміщення нової бібліотеки 1988 р. за довгі два десятиліття до його втілення значно застарів, змінилися вимоги до обслуговування читачів, уявлення про зручність та комфорт, структуру

бібліотеки. Тож директору бібліотеки доводилося оперативного на стадії будівництва приймати конструктивні рішення і вносити кардинальні зміни. Нелегким завданням для бібліотечного фахівця було проявити професіоналізм у спілкуванні з головним інженером та виконробом. У такій співпраці директору доводилося вивчати ряд технічних термінів, розумітися на основних вимогах та стандартах у будівельній сфері. Але, як виявилось, це було не найскладнішим, адже від помилок завжди підстраховували фахівці-будівельники.

Найбільша відповідальність на керівника бібліотеки лягла в процесі створення зручного та створення привабливого дизайну бібліотечного простору: вибір кольорової гами, оформлення естетичного вигляду, підбір та розстановка меблів, розробка структури бібліотеки та ін. Важливо було врахувати потреби працівника і користувача та поєднати їх в єдиний органічний комплекс для індивідуальної, групової роботи та відпочинку в зручних кріслах, диванчиках і навіть із чашкою запашної кави. Звичайно, до забезпечення ергономічності кожного структурного підрозділу долучилися всі працівники бібліотеки. Завдяки їх численним пропозиціям приміщення бібліотеки набуло сучасного й привабливого вигляду. Але удосконаленню немає меж. І до цього часу працівники продовжують поліпшувати умови роботи у своїх відділах.

Надто вселяв страх і невпевненість етап перевезення понад пів мільйонного фонду та його розстановки на стелажах. Змусити жіночий колектив до значних фізичних навантажень не дозволяла морально-етична свідомість. Але, напрочуд всім побоюванням, колектив бібліотеки працював переважно злагоджено і без нарікань. Тут зіграла не лише правильна логістика підготовки фонду до переїзду та поступовість у самому перевезенні книг. Сила колективу була в згуртованості, взаємопідтримці, самовіддачі.

У 2018 р. розпочалося народження бібліотеки нового типу, продумані грандіозні плани роботи почали втілюватися. Але не всім задумам вдалося здійснитися. Намічений напрям розвитку бібліотеки змінили інші випробування, які вплинули

не лише на життя бібліотеки, але й світу. У 2019 р. нагрянула епідемія коронавірусної хвороби, яка протягом 2020–2021 рр. змусила всіх зануритися в довготривалий карантин. Насамперед, було зафіксовано значне зниження кількості обслужених читачів, показників відвідувань та книговидачі. Навчання студентів швидкими темпами адаптовувалося в онлайн-формат. Від кожного з нас вимагалися аналіз ситуації та пошук рішень стосовно переходу на новий та якісний рівень діяльності.

Першочергово всі сили були кинуті на продуктивне поєднання традиційних і дистанційних форм роботи. Активніше запрацювали онлайн-канали комунікації: спілкування у фейсбуці, телеграм-каналі, інформування на сайті бібліотеки, віртуальна довідка.

Бібліотека ще тісніше об'єднала свої зусилля із науковим відділом університету для отримання відкритих доступів до наукових ресурсів. Активно продовжували надавати консультативну допомогу в реєстрації науковців університету в базах Publons, ORCID, редагуванні профілів, визначенні особистого ID-коду та H-індексу в наукометричних базах, наповненні інституційного репозитарію. Для науковців збільшився асортимент ресурсів відкритого доступу.

Величезним недоліком для студентів була відсутність електронних навчальних видань. І хоча в цьому провини бібліотеки немає (питання не вирішено на державному рівні), відчувалось деяке недопрацювання в своїй роботі. Натомість продовжувалось забезпечення студентів друкowanими виданнями. Підготовка та видача комплектів проходила у звичному режимі. Саме ця ситуація в дійсності показала потребу читачів у виданнях у паперовому виді. Деякі побоювання щодо неповернення книг до бібліотеки після сесій в період карантину, коли всі перебували у віддалених областях, були марними. Студенти виявилися відповідальними і проявили шану до бібліотеки, книги та університету. Даний процес вперше поєднував одночасно здачу і отримання підручників. І тут подвійне навантаження працівники витримали гідно. Особливо гостру потребу в навчальних

виданнях відчували іноземні студенти, які, на відміну від вітчизняних, не виїхали з міста. Бібліотека прийняла рішення: з дотриманням карантинних вимог не відмовити ні одному читачу, за що в подальшому отримала безмежну вдячність.

Термін «бібліотерапія» в період пандемії як ніколи став актуальним. Тож абонемент художньої літератури став надзвичайно популярним серед читачів різних вікових категорій. Сповільнений ритм життя і наростаюча тривога спонукали багатьох звернутися до гарного літературного твору. Викладачі та співробітники університету цікавилися в основному книгами, які допомагали подолати тривожність: сучасна українська та зарубіжна література, література про кохання, видання психологічної та медичної тематики. Створена у відділі літературна атмосфера заклала підґрунтя для сімейного читання, яке забезпечило задоволення родинних інтересів. А створені сімейні формуляри стали потребою сьогодення. В період карантинних обмежень видача художньої літератури відбувалася на рівні з науковою, а іноді була значно більшою.

Надзвичайно активно була розгорнута просвітницька діяльність: традиційні електронні виставки доповнювали нові форми роботи: інтерактивні виставки, лонґіди, постери, плакати-листівки, інфографіка, цитатники, теги слів, подкасти, плейкасти, плейлисти, стендапи, комікси, інтелектуальні фото-вікторини, буктрейлери, різноманітні відео, тощо.

Зберігати в тонусі психологічний стан допомагало спілкування. Попри дистанційне навчання студентів та їх перебування у різних областях України керівниця творчої студії «Вежа» зуміла не лише зібрати всіх учасників в онлайн-форматі, але й значно урізноманітнити форми роботи. Зокрема, вдавалося проводити зустріч на платформі Microsoft Teams; з нагоди різдвяно-новорічних свят студенти записали відеопривітання з різних куточків України; музичне вітання до Всеукраїнського дня бібліотек; в телеграм-групі, телефонних або ж чат-бесідах проводилася групова психологічна терапія. Така робота була своєрідною психологічною підтримкою, яка була надто важливою для молоді під час відсутності

комунікації. Здавалося, проведення щорічного конкурсу читців «Поетичні віражі» на час епідемії припинить своє існування. Проте учасники проявили неабияку кмітливість, щоб продовжити життя улюбленому заходу. Створені конкурсантами відеороботи вирізнялися різноманітністю, оригінальністю та неповторністю. Всі творчо і з натхненням підійшли до виконання твору, музичного супроводу, естетичного оформлення та монтажу матеріалу. І хоча провести нагородження переможців під оплески друзів та шанувальників не було можливості, бібліотека зуміла в камерній обстановці створити святкову атмосферу.

На жаль, у 2020 р. у зв'язку з карантинном, бібліотека не провела щорічне відзначення найкращих та найактивніших іноземних читачів бібліотеки. Проте студенти-випускники не зрадили своїм традиціям: вони активно проводили фотосесії у бібліотеці та з радістю на згадку фотографувались з працівниками відділу. З огляду на таку повагу адміністрація бібліотеки надолужила згаяне. Почесні іменні грамоти «Best Library User” – 2020–2021» знайшли своїх номінантів. Змонтований [відео-захід облетів увесь світ](#).

Паралельно до комунікаційної роботи з читачами проходила дослідницька робота. Протягом 2019-2020 рр. наукова діяльність бібліотеки була найбільше зосереджена над реалізацією проекту «Вінниця – місто послідовників М. І. Пирогова», який здобув перемогу на конкурсі «Бюджет громадських ініціатив Вінницької міської об'єднаної територіальної громади». В історії бібліотеки це було видання першої монографії, яка мала стати своєрідною культурною візитівкою міста в галузі медицини та туризму, сприяти інтелектуальному розвитку вінничан, розширенню їх знань про відомих лікарів, які зробили вагомий внесок в розвиток медицини України і світу та возвеличили професію лікаря. Авторський колектив захоплено поглинувся в роботу. Було очевидним, що така робота буде напруженою і відповідальною, та ніхто і подумати не міг наскільки складною. Процес підготовки видання вимагав не лише логічного викладу матеріалу, але й достовірних фактів, подій, дат, тощо;

відображення наукових досліджень; необхідно було проілюструвати видання фотографіями. Крім напрацювань сектору краєзнавчих видань, потрібно було ще ретельно попрацювати з архівними матеріалами, фондами інших бібліотек, архівів, музеїв та ін. Але після оголошення карантину доступ до цих фондів був закритий. Це був такий потужний виклик, навіть іноді «опускалися руки» і виконання завдання у визначені терміни здавалося нездійсненним. Але працівники всіх закладів, до кого зверталися, йшли назустріч. Іноді в реальному часі, та здебільшого в дистанційному режимі уточнювали інформацію, сканували матеріали, отримували консультації. Для візуалізації видання сучасними світлинами бібліотекарі особисто відвідували визначні місця, пов'язані з життям видатних особистостей. Авторський колектив працював не лише індивідуально. Щоразу неодноразові зустрічі єдиною командою перетворилися в творчий відкритий майданчик: активно обговорювали тексти на предмет орфографії, граматики, синтаксису речень, уточнення інформації, розміщення ілюстративного матеріалу, тощо. Після здачі видання в друк полегшено зітхнули. Проте, як виявилось зарано. Адже співпраця з видавництвом потребувала значних зусиль щодо дизайну книги та вичитування текстів. Автори книги відчули себе істориками, літераторами, мовознавцями, критиками, редакторами, коректорами, дизайнерами, фотографами та ін. Тож підготовка книга у важких умовах гідно витримала своє видання і отримала численні захоплені відгуки серед спільноти міста й університету.

Пандемічні виклики змусили вчитися працювати дистанційно та опановувати новий формат методичної роботи. Засідання методичної ради бібліотек ЗВО м. Вінниці, конференції, семінари перейшли в онлайн-формат. Тотальне впровадження онлайн-середовища все більше поглинало всіх в інтернет-мережу й інформаційна культура стала невід'ємним поєднанням професійних вимог з особистою безпекою. Тож для бібліотечних фахівців задля підвищення їх професійних компетентностей було проведено науково-практичні заходи: онлайн-конференцію «Бібліотека – місце традицій, простір

іновацій» доповнювало методичне видання «Вебкомунікація та бібліотека: технології успішної взаємодії»; спікером онлайн-семінару «Інформаційна безпека у соціальних медіа» виступила О. Войтович, кандидат технічних наук, доцент кафедри захисту інформації ВНТУ, Школа медійної грамотності включала теми «Я – блогер» та «Самоосвіта сучасного бібліотекаря». Для максимального переходу роботи бібліотек в онлайн-середовище корисним став цикл практичних занять «Віртуальний бібліотекар», де розглядалися питання створення лондгвідів, сервісів Canva, Genially та використання іншого інтерактивного контенту. І хоча онлайн-заходи були якісними й ефективними та через монітор відчувалася дружня атмосфера, колеги при першій же можливості відразу побажали зустрітися і повернутися до живого спілкування.

Шаленими темпами набирала обертів хвороба, яка косила ряди цілих відділів та організацій. Але, на щастя, бібліотеку вона торкнулася значно менше. Звичайно, основна причина в дотриманні маскового режиму та забезпеченні дезінфікуючими засобами. Проте важливе значення відіграло вчасне впровадження адміністрацією університету вдалого дистанціювання. По-перше, велика площа приміщення бібліотеки (3383 кв.м) обмежила тісні контакти між працівниками. По-друге, працівники переналаштовувалися частково працювати дистанційно. Цьому сприяло налаштування програма ІРБІС-64. Тобто, всі працівники, хто працював із БД (відділи комплектування, наукової обробки документів, методичний, інформаційно-бібліографічний, сектори рідкісних та краєзнавчих видань) частково були локалізовані вдома.

Поступово епідемія відступала, бібліотека поверталася у звичний режим роботи, спустошені зали наповнювалися веселими та гамірними студентами і ніщо не прогнозувало біди. Проте 24 лютого 2022 р. тихий мирний український світанок розбомбили перші російські ракети. Від першої звістки про війну для директора бібліотеки на перший план виступили організаційні питання. Колектив чекав розпоряджень. Бомблять ще десь там, далеко, але ж на рідній

землі і ситуація може стати абсолютно непередбачувана. Немає часу впадати в транс, на довгі роздуми. Адміністрація університету чітких рекомендацій щодо дій за такий короткий строк не виробила. Всі працівники бібліотеки на зв'язку у вайбері. Насамперед, директор особисто для себе прийняв рішення обов'язково прибути на роботу і вже на місці орієнтуватися в ситуації. Працівникам, не примушуючи приходити на роботу, дала можливість кожному вирішувати свої дії на власний розсуд. І, як виявилось, деякі колеги виявили солідарність зі своєю керівницею. А далі в перший тиждень тривожної невизначеності у кожного була єдина і основна потреба – допомогти армії, воїнам. Діапазон волонтерських можливостей працівників все більше і більше розширювався: збір продуктів і одягу, плетіння маскувальних сіток, робота в пекарні, донорство, розміщення переселенців у себе вдома та пошук їм житла. Коли ж у госпіталь почали поступати перші поранені – відразу в колективі розпочали збір коштів на закупку продуктів для поранених бійців. І до цього часу працівники бібліотеки не полишають відвідувати солдат у госпіталі та час від часу збирають донати на дрони, тепловізори, бронезилети та інші потреби військовим.

Опанувавши себе, стало зрозуміло, що під час війни у кожного є свій фронт. Тож через тиждень повернулися до своєї роботи. Знову приміщення університету і бібліотеки спорожніло і в минулому залишилася гамірлива метушня студентів. Був лише початок року і все заплановане довелося перепланувати відповідно до ситуації, що склалася. Намічений план став основою безперебійної роботи, однак на багатьох етапах доводилося розв'язувати проблеми «вручну» – ситуація змінювалася та була надто непередбачуваною.

Жоден план роботи не допоміг би, якби не згуртованість команди. Надважливою стало усвідомлення її психологічного стану та емоційна підтримка. Безпека людей постійно залишалася в пріоритеті. Тому надавався людям час і можливість подумати про персональний і родинний захист та повернутися в робочий стан. Розуміючи необхідність

збереження колективу, адміністрація університету не скоротила жодного співробітника, не зменшила заробітні плати.

Співробітники бібліотеки відразу частково перейшли на віддалену роботу. Адже автоматизація процесів вже була готова до такого режиму. Керівники структурних підрозділів на чолі з директором при потребі зустрічалися та спільно узгоджували рішення «тут і зараз».

Знову перейшли на онлайн-спілкування зі своїми читачами. Насамперед, всю культурно-просвітницьку роботу спрямували в національно-патріотичне русло. Було створено групу працівників, які систематично готували пости в соціальні мережі, які мотивували до дій та підтримували віру в нашу перемогу над ворогом. Не припиняла роботу творча студія «Вежа». У вільний від навчання і волонтерства час студенти завжди виходили на онлайн-зв'язок. Це був ще один із шляхів дізнаватися правду про ситуацію в різних регіонах нашої країни. Керівниця «Вежі» навіть в телефонному режимі тримала в полі зору евакуаційний шлях сім'ї однієї студентки – вихованки об'єднання.

Продовжувалося спілкування з іноземними студентами, які уже знаходилися за тисячі кілометрів від Вінниці. Створене відео про нагородження студентів-іноземців у номінації «Best Library User» набуло ще більшої ваги, а у стосунках відчулася ще більша привітність, емпатія та вболівання за долю кожного, хто став жертвою війни. Навіть їхні листи в меседжах зворушували й надавали сили не впадати у відчай: *«Бути частиною України – це особливе відчуття для нас, іноземців. Україна прийняла нас з любов'ю. Перебуваючи у ВНМУ, я відчуваю себе таким гордим і енергійним, проживаючи свої будні з моєю родиною пироговців, друзями та їхніми родинами, створило навколо мене атмосферу смирення та спокою. Я пишаюся тим, що проводжу час, ходжу пліч-о-пліч із своїми українцями. Знімаю капелюх перед хоробрістю, яку ви показали всьому світу. Незабаром ми всі зустрінемося в більшій, могутній, мирній, новій Україні. Слава Україні, слава героям України», «...я сподіваюся, що ви в безпеці та здорові. Я бажаю, щоб скоро все стало нормально. Я молюся за Україну кожену*

секунду. Мені дуже сумно за Україну та українців. Будь ласка, будьте сильними, будьте в безпеці. Бережіть себе, ви воїни. Більше вам сил! Слава Україні», «Ви знаєте, це вперше коли ми, студенти, повернулися в Індію, але ми не щасливі. Ми сумуємо за Україною».

Студенти, які залишилися у Вінниці, активно долучилися до повернення літератури у бібліотеку не лише власних, але й своїх друзів. Завдяки злагодженій роботі деканатів, бібліотекарів, комендантів гуртожитків та наших студентів книги зносили з гуртожитків і квартир проживання. Та й орендодавці проявляли свідомість – дослухалися до прохань своїх квартирантів і повертали їх книги до бібліотеки. Всім активним студентам від адміністрації бібліотеки була вручена Подяка.

Для роботи з науковцями використали весь свій досвід роботи, напрацьований під час карантину. Відрадно, що ряд міжнародних наукових баз та видавництв почали активно надавати для українських ЗВО відкриті безкоштовні доступи до своїх ресурсів.

Свої рамки розширила наукова робота над красназавчим проєктом «Пам'ять університету». У 2021 р. вийшла книга «Війна пройшла по їхніх долях», 1-ша частина якої «З інституту – на фронт» розповідає про життя та долі викладачів, студентів, співробітників ВНМУ в часи Другої світової війни. Сьогодні значно поглибився пошук та збір інформації на тему «Співробітники та студенти ВНМУ ім. М. І. Пирогова на фронті російсько-української війни». Ці матеріали складуть 2-гу частину «Книги пам'яті ВНМУ ім. М. І. Пирогова».

Війна показала, що вона страшна не тільки на землі, але й в інформаційному полі. На нас ще більше звалилася маса новин, повідомлень, думок, поглядів, серед яких правдиві та провокаційні. Тому в рамках методичного об'єднання бібліотек ЗВО м. Вінниці для слухачів ІV Школи медійної грамотності була чітко окреслена тематика заходів: «Безпека в Інтернеті: що потрібно знати» (про *інструменти, які допомагають відрізнити об'єктивну інформацію від пропаганди: інформаційну гігієну, правду та факти під час війни, білий*

список онлайн-медіа інституту масової інформації, дівфейки, тощо); «Сучасна українська мова як професійна складова»; «Від копірайтера до автора» (про правила оформлення інформаційних текстів).

Важко було зрозуміти стан своєї душі та настрої колег. Як комунікувати надалі з колективом? Який підхід обрати до кожного працівника? Щоб уявити картину психологічно-емоційного стану, бібліотека ВНМУ для колег методичного об'єднання бібліотек ЗВО м. Вінниці розробила анкетування «Колектив бібліотеки у кризовій ситуації». Відповіді бібліотекарів стали своєрідними рекомендаціями як діяти в надзвичайних ситуаціях.

Кажуть, що людина звикає до всього, та звикнути до війни – нонсенс. Просто відбувається переосмислення певних цінностей. На 7-му місяці війни всі змінилися. І хоча кожний по-своєму сьогодні переживає цю біль, зберігається єдність в одному – у вірі в Перемогу. А проявляється така віра в тому, що працівники з азартом взялися до створення патріотичних локацій в бібліотеці під назвою «Україна – це ми!». А ще альбом «Марки України» поповнили марки «Руський військовий корабель... ВСЬО», «Українська мрія» та «Пес Патрон». Впевнені, що в недалекому майбутньому ця патріотична колекція воєнного часу буде не великою, але такою дорогою для нас. Бо надто дорого ціну платить Україна, щоб знову в коридорах бібліотеки лунали веселі голоси гамірних студентів. І не тільки в бібліотеках...

ВІРШУВАННЯ ЯК РЕСУРС ВІДНОВЛЕННЯ ЕМОЦІЙНОЇ РІВНОВАГИ

О. І. Шкира

директорка бібліотеки

Університету Григорія Сковороди в Переяславі,

заслужений працівник культури України

У статті відображено практичний досвід університетської бібліотеки в період російсько-української війни про віршотерапію як ресурс у відновленні емоційної рівноваги і життєвої енергії.

Ключові слова: *бібліотека, університет, віршування, віршотерапія, кризова ситуація.*

Дуже важливо для кожної людини, особливо коли відбуваються в житті кризові ситуації, знайти свій вид самовираження для самозбереження, відновлення емоційної рівноваги. Таким ресурсом є віршування, яке має важливу цінність – розвивати в людині інтелектуально-атмосферне мислення. Віршування – це не лише мистецтво висловлювати свої думки у віршованій формі, але й духовна праця, спосіб спілкування через монолог до самого себе, творення чогось нового, раніше ніким не баченого. Поети не випадково виражають на папері свої емоції, радість, біль, яскраву експресію, а для бібліотекарів у стані творчого розкриття віршування – це своєрідний гуманітарний фронт, до якого можна долучати не одне коло людей з творчою іскрою.

На особистому прикладі, на прикладі викладачів і студентів Університету Григорія Сковороди в Переяславі презентую досвід, який є ефективним психотерапевтичним методом відновлення емоційної рівноваги, який допомагає виплеснути свої емоції в період повномасштабної війни росії з Україною. Так, 06.04.2022 року на університетському сайті була оприлюднена добірка нових поезій сквородинівців (13

авторів) «В моїй душі ще досі лютий», написаних у військовий час про передчуття і проживання війни. Здебільшого ці тексти написано упродовж останніх сорока днів, і хоч подекуди в них може «шкутильгати» рима, вони про головне – біль від втрат, любов до Батьківщини і віру в краще майбутнє.

В моїй душі ще досі лютий
Такий холодний, до кісток
Хоча виходить часом сонце
Але в той день вже не зійшло
А за календарем вже квітень
Трава зелена, і цвітуть сади.
Та в наших українських душах
Вкарбовані навек чужі сліди.
(Ірина Безпалько, студентка)

Я хочу додому, до рідного краю,
Де вранці на ганку щебечуть птахи.
Де тихо і звуки сирен не лунають,
Вибиті вщент і дотла москалі.
Люблю Україну квітучу й незламну,
Душею і серцем я неньку люблю.
Тебе не покину – ти встоїш, я знаю,
За тебе, рідненька, я Бога молю.
(Дарина Рябокінь, студентка)

У час російської збройної агресії проти України інформаційна війна несе в собі загрозливі наративи в соціальних мережах, відбувається емоційне вигорання. Тому дуже важливим стало онлайн-спілкування в соцмережах із психологами університету під час нічних повітряних тривог. Психолог УГСП Тетяна Кузьменко прописувала на своїй сторінці ФБ початковий рядок майбутнього вірша і всі бажаючі долучалися до даного завдання. До прикладу:

Є у нас те, що безцінне,
Що плекається з татових рук,
Дух і звитяга, сила, уміння:

Так гартується гідність без мук.
Є у нас те, що безцінне,
Що голубиться в маминім серці завжди –
Це любов і повага до рідного краю,
Де квітують, міцніють родинні зв'язки.
07.04.2022 (Переяслав)

Маємо бути готові:
Світанки стрічати святкові,
Долати «смердючу потвору»,
Очистити землю від мору.
Маємо бути готові:
Міцніти у правді, у Волі,
Єднатись серцями у Вірі,
Україну відчуту у Силі.
09.04.2022 (Переяслав)

У серці панує надія –
На спокій, на мир, на життя.
Завойована Воля у вірі –
Це отриманий шанс в майбуття.
10.04.2022 (Переяслав)

Найважливіше що маємо усвідомити: будь-яка емоція – це нормальне явище. І її непотрібно придушувати в собі і заганяти в середину. Кожну емоцію треба проживати, висловлювати або прописувати, тоді відбувається відновлення життєвої енергії у людини. Віршування в даному випадку націлене на подолання негативних переживань, страхів, стресового стану і діє, як терапевтичний засіб, який формує культуру читання, культуру слухання, культуру творення.

Творчість допомагає говорити за допомогою тексту, малюнка, де людина може ставити правильні питання і отримувати правильні відповіді. Цей спосіб дає можливість фіксувати досвід, психологічний стан, а також документувати події чітко й лаконічно. Тож користуючись різними мережевими каналами, створюючи віддалене коло друзів,

зацікавлених у творчому самовираженні, розсилаємо цікаві творчі однакові завдання один одному, які прописуємо, читаємо, обмінюємося думками. До прикладу: 1) Написати авторський вірш-лемерик; 2) Написати оповідку про улюблену шкідливу звичку; 3) Написати рекламний текст; 4) Створити розповідь-монолог дерева; 5) Створити опис майбутньої професії; 6) Створити асоціативний опис своєї душі; 7) Написати вірш про колір; 8) Створити казку про веселку тощо. Створення своїх авторських текстів дає можливість фантазувати, долучатись до якісного читання і розвивати свої приховані здібності. У такий спосіб самосцілення людина стає спокійнішою, відновлює душевну атмосферу, зустрічається зі своїм внутрішнім «Я».

Критерії у творчому самовираженні через віршування, малюнок тощо проявляється у високій потребі в нових враженнях, схильності керуватися більше образним мисленням, відчуттям і розумінням, ніж розумом. Тож авторська збірка поезії Доляна «Набутися з тобою» (57 віршів) для викладачки УГСП, художниці Марти Генесіран стала супровідним матеріалом для імпровізацій особистих асоціацій у кольористиці. Отримуючи натхнення у використанні поетичних творів для активізації мисленевої діяльності, в часи буденності періоду війни, були знайдені словесні і художні дотики до творчості двох особистостей, які в синергії дають початок творенню нового асоціативного психологічного продукту:

РОЗКІШ

Набутися з тобою, потайне бажання –

Це більше, ніж «провести час»,

Укутатися хвилею любові,

Затриматись подовше нам у нас...

Смакуючи грайливими словами,

Подбати в чистоті думок:

Про розкіш бути разом у єднанні

Знайти себе в тобі, тебе в мені...

02.10.2019 (Переяслав)

(Супроводжує вірш малюнок-імпровізація у вигляді мазків рожевого кольору, який асоціюється з чарівністю, чуйністю, ніжністю, коханням).

ОБРАЗА

Образа, як мішок наповнюється смутком
Дошкулює й гірчить у мареві думок;
Марудить душу, болем защемляє,
Огидою смердить, шукає передзвін...
Мішок тріщить по швам: образа утікає
На поміч сміх біжить, бо це уже не жарт.
Фільтруючи слова, чужі думки і настрої,
Убережим себе у гідності чесно!

03.10.2019 (Переяслав)

(Супроводжує вірш малюнок-асоціація з мазками в холодних гамах зеленого, коричневого, фіолетового кольорів, сприймання яких створює дискомфорт).

07.06.2022 року у стінах Переяславської художньої школи відбулася презентація художнього альбому «Заквітчана Україна». Його авторками є творчий тандем директорки Переяславської художньої школи Ірини Кузьмицької та директорки бібліотеки Університету Григорія Сковороди в Переяславі Ольги Шкири. В альбомі представлено 25 картин, створених Іриною Вячеславівною Кузьмицькою. Переважно вона писала їх на дачі під надихаючу музику. Текстовий супровід до картин написала директорка бібліотеки УГСП Ольга Шкира, яка надихнулася ними під час демонстрації в університетській бібліотеці.

У День Конституції України, 28 червня 2022 року, у Просвітницькому центрі Переяслава, іменованому «Народним музеєм», пройшов «День творчої ініціативи: Екочитальня», співorganizаторами якого були бібліотека Університету Григорія Сковороди в Переяславі (директорка Ольга Шкира) та Відділ культури і туризму Переяславської міської ради (керівниця Анна Скляренко). Цей формат вже добре знайомий читачам університетської книгозбірні. З нагоди одного з найголовніших свят української державності на гостину до

господаря центру, красзнавця Миколи Богатиря завітав наш земляк Володимир Шовкошитний – відомий громадський та політичний діяч, письменник та видавець. У ході зустрічі, яку, серед інших, відвідало багато містян та науковців, викладачів та людей мистецтва, Володимир Федорович презентував книги родинного видавництва Шовкошитних «Український пріоритет», зокрема перевидання творів Івана Білика (трилогія «Скіфи», «Меч Арея» та ін.), історичні романи Леся Качковського «Вибір князя Аскольда», «Олег – імператор русів», «Рюрик із роду Ск'ельдунгів», романи Оксани Зененко «Останній лицар гетьмана», «Тамна місія гетьмана». Усі вони зможуть повністю змінити наші уявлення про славне минуле українського народу. Творити і/або руйнувати міфи – основне завдання історичних творів, переконаний Шовкошитний. І презентовані книги саме цю функцію і виконують – руйнують міф про меншовартість українців, який нав'язували століттями загребуші сусіди, натомість творять міф про героїв свого часу, які бились за землю, на якій жили. На затишному подвір'ї читались вірші, звучала класична музика. Відповідна атмосфера створювала затишок і спокій для відвідувачів заходу.

Вірші – це ліки, які допомагають активізувати мізки й душу. Із кожним новим написаним словом відбувається відчуття очищення. Творчість фіксує рефлексі, події, втілюючи їх у слова. Це є своєрідна гімнастика для пам'яті, а також підтримка інтелектуальної активності, яка позитивно впливає на психічне

здоров'я людини. Невеликі вірші легко вивчати напам'ять.

Як пахне Мир? Пахне травою,

Ароматом бузковим, дощем веселковим!

Як Мир упізнати? Спокійним, затишним

Дзвінким, голосистим і сонячно чистим!

(Віршування – це відчуття і розуміння образності, емоційності, словесного малювання).

НАМАЛЮЮ

Словесно намалюю побачення з красою,

У павітрах духмяних відчую насолоду,

Торкнуся подумки глибин, в собі відкрию,
Бентежний стан, ранкову прохолоду...
26.06.2021 (Київ)

СОНЦЕ

Сонце сідає за обрій,
Ховається в схилах полів,
Здається, нічого й не треба,
Спокій чарує у сні.
29.10.2021(Переяслав)

ПРОМЕНИ

Промені сонця сягають землі,
Дотиком сяйва грайливі в теплі,
В урочистій тиші видніють з-за хмар,
Мінливі, цнотливі, як сонячний дар.
05.08.2022 (Переяслав)

ТУМАН

Окутує туман луги вечірні
Після дощу у літню пору,
Ховають таїну луги молочні,
Холодні зорі споглядають наготу.
06.08.2022 (Переяслав)

Віршування – це своєрідний тип мови, в якому є ритм і рима. Призначення авторів поетичної творчості – донести частину емоцій до людей. А ще – читання вголос, інтонаційно, виразно, приносить задоволення і радість.

Бібліотека Університету Григорія Сковороди в Переяславі спільно із співробітниками структурних підрозділів альма-матер започаткувала в 2020 році і успішно продовжує реалізацію просвітницького проекту «Науковці в бібліотеці», у рамках якого демонструються відеопроводи сквородинівців, у яких вони діляться знаннями та, з притаманною їм індивідуальністю, цікаво трактують сторінки історії та культури України, політичного життя, питання організації освітнього та наукового процесу у ЗВО, зокрема мистецькі

відеоцикли «З Україною в серці: знакові феномени національної музичної культури», «Вірші про Україну».

КРАЇНА УКРАЇНА

Україна – це країна сонячного світла,
Край духовних цінностей і знань,
Край, який гартується в години лихоліття,
Захища кордони без вагань.

Міць, незламність – це найбільша сила,
Долею плекається у спадок поколінь,
Україна – це країна, що дає нам крила,
Волею і Духом підніма з колін!

31.03.2022 (Переяслав).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Доляна. Набутися з тобою... : поезії / Доляна. – Київ : Людмила, 2019. – 70 с., мал.
2. Кузьмицька І. Заквітчана Україна : альбом / І. Кузьмицька, О. Шкира. – Переяслав : Фокус-Медіа, 2021. – 31 с., мал.
3. «В моїй душі ще досі лютий» [Електронний ресурс] : добірка нових поезій сквородинівців написаних у війск. час // Університет Григорія Сковороди в Переяславі : [вебсайт]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/3zwxv4s> (дата звернення: 01.10.2022), вільний. – Назва з екрана.
4. Екочитальня в «Народному музеї» [Електронний ресурс] : берегині кн. ун-ту зустрілися з письменником та видавцем В. Шовкошитним // Бібліотека Університету Григорія Сковороди в Переяславі : [вебсайт]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/3TQUU90> (дата звернення: 01.10.2022), вільний. – Назва з екрана.
5. У Переяславі презентували художній альбом «Заквітчана Україна». Його співавторкою є директорка бібліотеки Ольга Шкира [Електронний ресурс] // Університет Григорія Сковороди в Переяславі : [вебсайт]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/3h1lwr8> (дата звернення: 01.10.2022), вільний. – Назва з екрана.

ДЛЯ ПОТАТОК